

פרק י"ג

התעשייה

1. קווי ההתפתחות העיקריים

ב-1979 התמתן גידול של הייצור התעשייתי; גרמה לכך האטה בייצור לשוק המקומי. הייצור התעשייתי גדל בשיעור של 5.4 אחוזים, לעומת שיעור גידול של 7.7 אחוזים ב-1978. בייצור המיועד ליצוא היתה תחשה, אך לא היה בה די כדי לפצות על ההאטה, שנבעה מהביקושים המקומיים. נוסף על כך, ייתכן שצבירת מלאי ב-1978 תרמה אף היא להתמתנות הגידול בייצור השנה.

להאטה בייצור לשוק המקומי ב-1979 תרמה בעיקר הצריכה הפרטית: התוצר התעשייתי, הנובע מהצריכה הפרטית² (המהווה כ-30 אחוזים מסך התוצר התעשייתי) ירד ב-1979 בשיעור של אחוז וחצי, לאחר גידול בשיעור של כ-8 אחוזים בשנה הקודמת. כתוצאה מהעלייה החדה במחירי היבוא, יחסית למחירי התוצר המקומי ועל רקע ההתאוששות הכללית במשק, חלה ב-1978 עלייה ניכרת בביקוש למוצרי צריכה מייצור מקומי. דבר זה האיץ את היצור המיועד לצריכה פרטית מקומית, ואף עודד ייצור של תחליפי יבוא. ב-1979 הדביקו מחירי הצריכה הפרטית את קצב עליית מחירי היבוא, בצריכת המוצרים חלה האטה, תוך ירידה משמעותית של משקל הייצור המקומי בהרכבה. לחץ הביקוש המקומי על ייצור מוצרי צריכה והתייקרותו היחסית הרבה של היבוא ב-1978, לעומת רפיון בביקוש המקומי למוצרי צריכה והתייקרות מואצת של הייצור המקומי ב-1979, משתקפים בהתפתחות היחסית של המחירים הסיטוניים של התפוקה התעשייתית לשוק המקומי ושל המחירים לצרכן³. ב-1978 עלו בממוצע המחירים לצרכן של מוצרי מזון, טקסטיל, הלכשה ומוצרי ענף העץ בשיעור גבוה מהמחירים הסיטוניים בענפים אלה, ואילו ב-1979 היתה ההתפתחות הפוכה: הפער בין המחיר, שמשלם הצרכן, למחיר, שמקבל היצרן — הצטמצם. כדאי לציין, שגם ב-1977 התייקרו המחירים הסיטוניים יותר מהמחירים לצרכן (פרט למזון), אם כי הפער ביניהם היה קטן יותר מאשר בשנת 1979, שבה היתה עוצמתה של אינפלצית ההוצאות חזקה יותר.

במספר ניכר של ענפי משנה, שעיקר תפוקתם נועדה לצריכה פרטית, נרשמו ב-1979 ירידות מוחלטות בתפוקה או, לכל היותר, עליות מזעריות. אלה הם ענפים שהביקוש לתוצרתם גמיש, כגון ענפים המייצרים מוצרי צריכה בני-קיימא, וכן הלבשה עליונה, הנעלה, ספרים, תמרוקים וכיו"ב.

¹ החל ב-1979 מבוססים מדרי היצור התעשייתי על מדגם חדש של מפעלי התעשייה, ואינם כוללים עוד את ענף היהלומים.

הנתונים על התוצר התעשייתי הנובע מהשימושים הסופיים מבוססים על לוחות תשומה – תפוקה לשנת 1972/73. הנתונים מובאים בלוח י"ג-2. כדאי לציין, שחישוב התוצר התעשייתי הנובע בעזרת הלוחות המעודכנים לשנת 1975/76 נותן תוצאות כמעט זהות.

3 ראה לוח י"ג-5.

לוח י"ג-1
אינדיקטורים להתפתחות התעשייה, 1961 עד 1979
(אחוזים)

העלייה או הירידה (—) לעומת התקופה הקודמת				ממוצע שנתי						
1979	1978	1977	1976	1973 1979	1978 1979	1973 1977	1968 1972	1966 1967	1961 1965	
5.4	7.7	4.3	4.7	5.0	6.4	4.4	15.4	-0.9	..	הייצור התעשייתי ללא יהלומים ¹
80.9	75.5	45.7	37.3	52.2	78.2	41.7	23.3	3.0	20.5	הפדיון במחירים שוטפים ¹
3.5	1.8	2.3	2.5	2.0	2.7	1.8	8.0	-3.7	7.6	מספר המועסקים
4.6	0.2	-1.1	2.8	0.6	2.4	-0.1	9.4	-5.5	..	תשומת ימי עבודה למעשה ¹
8.0	14.0	-13.0	-8.0	2.2	11.0	-1.4	31.5	23.9	6.0	ההשקעה הגולמית הריאלית
5.0	5.1	5.9	7.4	6.9	5.1	7.6	7.7	6.4	11.0	מלאי ההון הגולמי הריאלי ²
1.8	4.6	2.0	2.5	2.8	3.2	2.6	6.9	3.0	9.8	התפוקה למועסק ³
0.8	6.3	5.5	2.2	4.3	3.6	4.6	5.4	5.0	..	התפוקה ליום עבודה למעשה
0.4	1.3	-1.5	-2.1	-1.9	0.9	-3.0	7.1	-6.8	2.2	התפוקה ליחידת מלאי הון ³
0.6	4.1	2.2	0.2	1.4	2.4	1.0	6.8	0.8	4.2 ⁵	השינוי בפריון הייצור ⁴
79.0	53.2	38.6	30.9	44.7	66.1	36.2	6.3	3.0	5.0	מחירים סיטוניים בשוק המקומי
71.6	64.8	39.7	30.6	45.0	68.2	35.7	7.1	3.8	6.3	הפדיון ליחידת תפוקה
9.6	8.9	18.8	30.4	11.1	9.3	11.8	16.6	12.5	13.7	היצוא התעשייתי הריאלי (ללא יהלומים)
94.9	64.8	44.4	40.5	50.1	80.0	38.2	18.7	5.0	..	סך תשלומי שכר לשכירים
7.7	-6.1	-0.9	2.3	-1.4	1.0	-2.5	-3.7	1.9	..	שכר ליחידת תפוקה

- (1) נתוני הייצור, העבודה והשכר עד לשנת 1978, שלפיהם חושב לוח זה, שונים מתנתונים, שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה: השיעורים כאן משקפים את השינוי, שחל בפורעל בשנים אלה, ואילו נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מתייחסים לשינויים האפשריים בייצור ובתשומת העבודה. אילו היה מספר ימי העבודה שווה בכל השנים (למעשה היו כ" 305 ימי עבודה, כ" 1978 — 303 ימים, כ" 1976 — 309 ימים, כ" 1975 — 307 ימים וכ" 1974 — 305 יום). נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הותאמו כך, שישקפו את השינויים שחלו למעשה בתפוקה ובתעסוקה. החל בשנת 1979 מבוססים נתוני הייצור והתעסוקה על מדגם חדש של מפעלי התעשייה (ללא ענף היהלומים). המדדים המבוססים על המדגם החדש חושבו לפי השינויים, שחלו בפורעל, ולפיכך, החל ב" 1979, אין צורך בהתאמה שנעשתה בעבר.
- (2) מלאי ההון הגולמי הריאלי לתחילת השנה.
- (3) המושג "תפוקה", בלוח זה, מתייחס לייצור התעשייתי.
- (4) מוגדר בהפרש בין השינוי בתפוקה לבין השינוי ביחידת תשומה משולבת של הון ועבודה. המשקלים: 56 אחוזים לעבודה (ימי עבודה למעשה) ו-44 אחוזים להון.
- (5) מבוסס על השינוי במספר המועסקים, כמייצג את השינוי בתשומת העבודה לתפוקה זו.
- המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובנק ישראל.

גידולן של ההשקעות במכונות ובציוד מייצור מקומי הוא ולפיכך גם הוא גידולו של התוצר התעשייתי, הנובע מהן. יחד עם זאת, בשל משקלו הקטן של התוצר הנובע מהשקעות אלה בכלל התוצר התעשייתי, היתה להאטה בגידולן השפעה קטנה. ההתפתחות כאן דומה לזו שהתרחשה בצריכה הפרטית: ההוזלה היחסית של הייצור המקומי ב-1978, שנה שבה שוב החלו ההשקעות בענפי המשק לגדול, גרמה לעלייה תלולה ברכישת מכונות וציוד מייצור מקומי, הדבר דרבן את הייצור בענפים המתמחים בכך. ב-1979 התהפך הגלגל: מחירי מכונות וציוד מייצור מקומי עלו אף יותר מאשר מחירי מכונות וציוד מיוכאים, ורכישתם גדלה רק במעט. נוסף על כך, היתה ב-1979 ירידה בהשקעות בחקלאות. לייצור המקומי משקל ניכר בהשקעות אלה, וירידתן נתנה אותותיה במספר תת-ענפים המייצרים ציוד חקלאי.

התוצר התעשייתי, הנובע מההשקעות בבנייה, נשאר יציב. ככל הנראה היו ציפיות לכך, שהתרחבות השקעות אלה תהיה גדולה מזו שהיתה בפועל, והן עשויות להסביר את הגידול המואץ בייצור ככמה ענפי משנה, המספקים חומרי בנייה: כריית חול, נגרות בניין, קרמיקה, מוצרי מלט ומוצרי מתכת מבניים.

בתוצר התעשייתי, הנובע מהצריכה הציבורית, נכלמה מגמת הירידה, שראשיתה ב-1975. ביקוש הסקטור הציבורי לתפוקת התעשייה מורכב מביקושם של כמה גורמים: מערכת הביטחון, משרד התקשורת, מערכת החינוך ומערכת הבריאות. צמצום בקניות המקומיות של מערכת הביטחון הוא שגרם לירידת התוצר התעשייתי, הנובע מהצריכה הציבורית, בשנים 1975 עד 1978, והתרחבותן ב-1979 כלמה ירידה זו. המערכות האזרחיות המשיכו להגדיל את רכישותיהן תוך האטת מה. קשה להצביע על ענפי משנה ספציפיים, שנפגעו מריסון הצריכה הציבורית, משום שספקי הסקטור הציבורי הם מפעלים בודדים במגוון רחב למדי של ענפים.

כאמור, ייתכן שגם צבירת מלאי בהיקף ניכר, בגלל ייצור יתר ב-1978, תרמה להאטת קצב גידולו של התוצר התעשייתי ב-1979. כאינדיקציה לתופעה זו משמש ההפרש, שבין ערך התוצר התעשייתי בפועל, לבין ערך התוצר התעשייתי הנובע מהשימושים הסופיים (המחושב בלוחות תשומה-תפוקה). הפרש זה גדל מאוד ב-1978⁴, ב-1979 הוא המשיך אמנם לגדול, אך קצב גידולו הואט בהרבה. התגברות הייצור למלאי משקפת את הערכת היצרנים, שגם ב-1979 תימשך ההאצה בגידול הביקושים המקומיים. הביקוש המקומי אמנם גדל ואף הוא ב-1979, אולם שינה את כיוונו, מביקוש לייצור מקומי — לעבר ביקוש ליבוא.

ב-1979 הוחש, כאמור, הייצור התעשייתי המיועד ליצוא⁵ חרף ניתוק קשרי הסחר עם איראן, בראשית השנה הנסקרת. ניתוק הקשרים סגר בפני הייצור התעשייתי שוק חשוב, ופגע בעיקר בענפי המתכת וענף המינרלים האל-מתכתיים. לחלק מהיצוא שנועד לאיראן נמצאו שווקים תחליפיים, אם כי יש להניח שההסבה היתה כרוכה בהפסד מסוים.

את הגידול ביצוא יש לדון במכלול הרקע ארץ-הטווה של יצירת תנאים להתרחבותו, בעיקר באמצעות ההשקעות הנרחבות שנעשו במשך שנות השבעים⁶. נוסף על כך, התקיימו ב-1979 תנאים, שאיפשרו את הגידול המואץ ביצוא, למרות המגבלה החיצונית הנוספת של הפסד השוק האיראני:

א. זמינותו של האשראי המוכון ליצוא, המהווה תמריץ חזק ליצוא, עקב הסיכסוך הגלום בו, ובמיוחד בקרנות היצוא הניתנות כל"י: האפליה בין האשראי החופשי, שהריבית הראלית עליו עלתה עלייה חדה ב-1979, לבין האשראי המוכון ליצוא, עודדה מפעלים, המייעדים את רוב תוצרתם לשוק המקומי, להפנות את תפוקתם ליצוא.

⁴ התפתחות זו בולטת במיוחד כאשר בוחנים את התוצאות המתקבלות בעזרת לוחות תשומה — תפוקה לשנת 1975/76: ההפרש בין ערך התוצר התעשייתי בפועל לבין התוצר הנובע, שהיה יציב בשנים 1976 ו-1977, גדל כמעט פי 5 ב-1978.

⁵ לדיון מפורט בנושא זה ובעיקר בסוגיית כדאיות היצוא, ראה פרק היצוא.

⁶ ראה סעיף 3 להלן — גורמי הייצור בתעשייה.

לוח י"ג-2
התוצר הנובע בתעשייה לפי שימושים סופיים¹, 1975 עד 1979
(אחוזים)

התרומה לגידול בתוצר הנובע		משקל השימושים בתוצר הנובע		העלייה או הירידה (—) הכמותית לעומת השנה הקודמת					
1979	1978	1979	1978	1979	1978	1977	1976	1975	
—0.5	2.3	29.2	30.7	—1.6	7.7	2.4	3.8	2.6	צריכה פרטית
0.3	—0.5	14.0	14.2	2.3	—3.5	—4.1	—7.4	—4.1	צריכה ציבורית
0.5	0.6	13.4	13.4	3.8	4.2	—10.9	—15.8	2.9	השקעות בנכסים קבועים
(0.1)	(0.0)	(8.0)	(8.2)	(1.4)	(—0.8)	(—15.5)	(—12.4)	(2.5)	מזה : בבנייה
(0.4)	(0.6)	(5.4)	(5.2)	(7.6)	(13.2)	(—1.5)	(—22.3)	(3.7)	במכונות ובציוד
0.4	2.4	56.6	58.3	0.6	3.9	—2.7	—4.8	0.8	סך כל השימושים המקומיים
—0.1	—0.3	3.5	3.7	—3.8	—7.1	21.1	11.5	15.6	יצוא לשטחים
3.3	2.8	39.9	38.0	8.7	7.6	16.8	22.8	2.6	יצוא לחו"ל
3.5	4.8	100.0	100.0	3.5	4.8	4.7	3.4	1.7	סך כל השימושים הסופיים
				5.4	7.7	4.3	4.7	3.2	הייצור התעשייתי

- (1) א מבוסס על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ביחס לשימושים הסופיים הישירים (פרט להשקעה במלאי) ועל עיבודי מחלקת המחקר של בנק ישראל, על בסיס לוחות חשומה — תפוקה לשנת 1972/73, ביחס לתוצר הנובע לפי השימושים הסופיים.
- ב התוצר הנובע והייצור התעשייתי פרט ליהלומים.

היצוא התעשייתי לפי ענפים ראשיים וחלקו כתפוקת הענף, 1976 עד 1979, והריכוזיות ביצוא, 1976 עד 1979

הריכוזיות ביצוא (אחוז ששת המפעלים הגדולים בענף)		חלקו של היצוא הישיר בתפוקת הענף ¹				ערך היצוא התעשייתי			
1979	1976	1979	1978	1977	1976	1979	1978	1977	
(אחוזים)		(אחוזים)				(מיליוני דולרים, מחירים שוטפים)			
100	100	54	57	65	46	101	79	76	מכרות ומחצבים
54	37	11	11	12	12	253	211	178	מזון
58	58					116	77	64	טקסטיל
		33	29	30	31				
42	30					226	170	149	הלבשה
92	87	8	8	10	10	10	8	9	עור ומוצרי
73	80	8	8	9	7	38	33	28	עץ ומוצרי
95	97					9	4	5	נייר ומוצרי
		7	6	7	7				
54	41					17	14	15	דפוס והוצאה לאור
59	77	41	38	44	40	85	72	68	גומי ופלסטיקה
62	59	56	54	47	43	377	270	210	כימיה, למעט נפט
מוצרים מינרליים									
90	88	3	5	4	3	10	14	10	אל-מתכתיים
87	84	14	13	17	11	38	29	34	מתכת בסיסית
81	86	23	24	19	18	267	231	148	מוצרי מתכת
64	52	27	35	43	41	135	158	140	מכונות
חשמל									
66	77	21	20	24	23	168	137	131	ואלקטרוניקה
98	96	33	28	22	17	360	240	163	כלי הובלה
50	31	49	41	29	25	167	107	66	תעשיות שונות
סך כל היצוא (למעט יהלומים)									
32	29	24	23	23	21	2,503	1,923	1,554	

(1) התפוקה והיצוא הם במחירים ליצור (הכוללים סובסידיות, ואינם כוללים מסים) ובמחירים קבועים של שנת 1972/1973. ללא יהלומים ונפט. שיעור היצוא כלוח זה נמוך במדה משמעותית מחלקו של התוצר התעשייתי הנובע מהיצוא כלוח י"ב-2. משום שכלוח זה מדובר ביצוא התעשייתי הישיר, ואילו כלוח י"ג-2 — כתוצר התעשייתי הנובע מסך כל יצוא הסחורות והשירותים.

ב. ההאטה בהתרחבות הביקושים המקומיים איפשרה למפעלים להעביר גורמי ייצור, מיצור לשוק המקומי – לייצור ליצוא. בולטת האצת היצוא במגזר הארחי של ענפי המתכת, וכן ביצוא מזון ומוצרי טקסטיל והלבשה.

יש להדגיש, שלא כל תוספת היצוא שהושגה בגלל קיימם של תנאים אלה משקפת התרחבות ממשיית של היצור: תוספת היצוא כללה מלאים, שהצטברו במפעלים עקב התמתנות הביקושים המקומיים; המפעלים ייצאו אותם, כתנאי היצף, לשווקים חסרי סיכוי של פיתוח או נטולי עניין כלכלי. יש להניח, שתוספת היצוא בענפי הטקסטיל וההלבשה ובענף המתכת (מוצרי צריכה בני-קיימא) כללה גם יצוא מסוג זה.

ריכוזיות היצוא לא גדלה, ואולי אף פחתה במעט: 24 מפעלים ייצאו בשנה הנסקרת כמחצית מכלל היצוא התעשייתי (23 מפעלים ב-1978). רשימת 25 מפעלי היצוא הגדולים היא פחות או יותר קבועה בשנים האחרונות. יחד עם זאת, היתה התרחבות היצוא בשנה זו מלווה בגידול ניכר, של כ-20 אחוזים, במספר המפעלים המייצאים⁷ לעומת יציבות במספרם בין השנים 1976-1978. תרומת ארבעת מפעלי היצוא הגדולים לשינוי בסך היצוא פחתה בשנה זו – 28 אחוזים מכלל תוספת היצוא התעשייתי, לעומת כ-50 אחוזים ב-1978. ירידה זו, שאירעה גם במרבית הענפים, בצירוף הכניסה המסיבית של יצואנים חדשים למעגל היצואנים, מחזקת את ההשערה, שהאטה בשוק המקומי דחפה את היצרנים להפנות את תפוקתם לשוקי חו"ל.

גידול בולט במספר המפעלים המייצאים התרחש בענף ההלבשה וב"שונות". בשני ענפים אלה מייצאים את תוצרתם מספר רב של יצרנים קטנים, שכן לא נדרשים בהם צינורות שיווק מיוחדים בחו"ל⁸. ואכן, הריכוזיות⁹ בהם היא נמוכה, ותרומת 6 היצואנים הגדולים בענף לתוספת היצוא קטנה – פחות מ-40 אחוזים מסך תוספת היצוא. שגדל בשיעורים ניכרים בשנת 1979.

ברוב הענפים, שבהם ריכוזיות גבוהה, בולטת גם תרומתם הנכבדה של 6 המפעלים הגדולים לתוספת היצוא, מלבד ענפי המתכת והאלקטרוניקה, שבהם התרומה היתה אפסית, או אפילו שלילית. בענפים אלה התרחב היצוא תוך גידול רב במספר המפעלים המייצאים. למרות ירידת תרומתם של המפעלים הגדולים לתוספת היצוא ב-1979, לא חל, כאמור, שינוי משמעותי בריכוזיות היצוא. ריכוז רוב היצוא בידי מפעלים גדולים מעיד על חשיבותו הרכה של השיווק בחו"ל, שבמקרים רבים נעשה בידי המפעלים עצמם. למפעלים קטנים קשה יותר לחדור לשוקי היצוא. משום שהדבר מחייב, לעתים קרובות, מדיניות נמרצת של שיווק, הבטחת שירות קבוע ללקוחות ומעקב אחר התגובות על המוצרים השונים.

חרף ההאטה בגידול הייצור התעשייתי, גדל מספר המועסקים וימי העבודה למעשה בשיעור מואץ, 3.5 אחוזים ו-4.6 אחוזים, בהתאמה. יתירה מזאת: למרות ירידת קצב הגידול בפריון העבודה, עלה השכר הריאלי, וכתוצאה מכך חל גידול בשכר ליחידת תפוקה¹⁰. לתופעה זו אין הסבר מניח את הדעת: יחד עם זאת, התפתחות השכר והתעסוקה במשך השנה תואמת את ההאטה בייצור: במחצית השנייה התייצב גידולם של מספר השכירים וימי העבודה, בדומה לייצור התעשייתי. התייצבות זו היתה מלווה בירידת-מה בשכר הריאלי ליחידת תפוקה.

⁷ המפעלים שנהנו מהאשראי המוכוון ליצוא – יש להניח שמספר המפעלים שייצאו ואינם כלולים במסגרת זו הוא מבוטל.

⁸ עסקאות יצוא רבות נקשרות ב"שכוע האופנה" וב"שכוע התכשיט".

⁹ ריכוזיות היצוא בענפים נמדדת כאחוז היצוא של 6 המפעלים מסך היצוא של הענף. יש לציין, כי מסדר הריכוזיות של הענפים רגיש במדה מועטה לשינוי במספר המפעלים הגדולים. במסדר ריכוזיות אלטרנטיבי, לפי שלושה מפעלים גדולים, התקבלו הבדלים קטנים בלבד.

¹⁰ סך כל תשלומי השכר, חלקי ערך הייצור התעשייתי.

אינדיקטורים להתפתחות התעשייה במשך שנת 1979, שיעורי שינוי לעומת התקופה הקודמת¹
(אחוזים)

רביע I	רביע II	רביע III	רביע IV	מחצית I	מחצית II
הייצור התעשייתי	-0.1	1.2	-3.2	4.9	3.1
היצוא התעשייתי	-5.6	13.4	-1.9	4.5	6.0
שכירים	1.0	0.8	0.2	-1.1	2.2
ימי עבודה למעשה	4.0	-1.0	-0.9	3.2	4.4
תפוקה ליום עבודה	-3.9	2.2	-2.3	1.7	-1.1
שכר ליחידת תפוקה	6.2	-2.8	5.1	-8.3	5.6
שכר ריאלי	2.1	-0.6	2.8	-6.5	4.2

(1 מבוסס על נתונים מטכי עונתיות.)

2. ההתפתחות בענפי התעשייה העיקריים

א. מזון

תפוקת הענף גדלה בשיעור מואץ — 10 אחוזים ב־1979 לעומת 6 ו־7 אחוזים ב־1978 ו־1977, בהתאמה. בצריכת המזון היתה, לעומת זאת, האטה ניכרת: היא גדלה בכ־2 אחוזים לעומת 6 אחוזים ב־1978. צריכת מזון מתפוקה מקומית הואטה אף יותר — רכיב היבוא הישיר בסך צריכת המזון עלה ב־1979. משמעותו של הפרש זה, בין שיעורי הגידול של הייצור ושל הצריכה בענף, שרוב תפוקתו מיועדת לשוק המקומי, היא שחלק ניכר מתוספת התפוקה היווה מלאי. חיזוק לכך מוצאים כעובדה, שפדיון הענף במחירים קבועים לא גדל, דהיינו, תוספת התפוקה (שיועדה לשוק המקומי) ב־1979 לא שווקה, אלא הוחזקה כמלאי. לגידול תפוקת הענף תרם בעיקר עיבוד בשר־עוף והקפאתו, — גידול בכ־34 אחוזים. עלייה זו מסבירה למעלה ממחצית תוספת התפוקה בענף. תפוקתן של תעשיות מוצרי חלב ומאפיות קטנה. הדבר נבע, בוודאי, מקיצוץ הסובסידיות לחלב וללחם — ברמות הצריכה הקיימות, הביקוש להם עדיין גמיש.

ב־1978 הוחשה צריכת מזון, תוך ירידה מוחלטת ביבוא מוצרי מזון. ב־1979, כאמור, היה התהליך הפוך. ב־1978 התקיימו לחצי ביקוש על תפוקת הענף, שהתבטאו בעלייה בשיעור גבוה יותר של מחירי הצרכן משיעור עליית המחירים הסיטוניים. בשנה הנסקרת מותן הביקוש לתפוקה המקומית וסעיף המזון במדד המחירים לצרכן מראה עלייה נמוכה יותר מעליית המחירים הסיטוניים של ענף המזון.

ב. טקסטיל, הלבשה ועור

ההאטה בגידול הצריכה הפרטית של מוצרי הלבשה ועור ב־1979 — ואף ירידה מוחלטת שחלה, כנראה, בצריכת מוצרים אלה מייצור מקומי — משתקפת היטב בתפוקת קבוצת ענפים זאת: שיעור גידולה ירד מכ־9 אחוזים ב־1978 לכ־2 אחוזים ב־1979. לשינויים בתפוקת ענף הלבשה — במקרה שלפנינו — לירידתה — יש, כמובן, השפעה על ענף הטקסטיל, בהיותו מייצר תשומות לענף הלבשה. ב־1978 נבע כמעט כל הגידול בייצור מן הביקושים לתפוקה מייצור מקומי של קבוצת הענפים הנידונה. באותה שנה עודדו התאוששות הצריכה הפרטית בכלל,

לוח י"ג-4

השינוי השנתי בייצור, בתעמוקה ובשכר ליום עבודה, 1973 עד 1979
(אחוזים)

הענף		הייצור		ימי עבודה למעשה				שכר ליום עבודה			
	ממוצע 1977	ממוצע 1978	ממוצע 1979	העלייה או הירידה לעומת השנה הקודמת (—)	ממוצע 1977	ממוצע 1978	ממוצע 1979	העלייה או הירידה לעומת השנה הקודמת (—)	ממוצע 1977	ממוצע 1978	ממוצע 1979
מכרות ומחצבים	—2	10	10	9	3	4	12	—4	35	85	59
מוזון, משקאות וטבק	5	10	10	10	2	1	3	—1	36	68	63
טקסטיל	4	6	9	3	1	—2	—2	—1	35	67	62
הלבשה	3	5	10	0	0	—1	0	—2	34	65	61
עץ ומוצריו	—1	7	13	1	0	3	3	2	34	66	59
נייר ומוצריו	4	8	8	7	1	4	8	—1	38	67	61
הדפסה והוצאה לאור	4	9	15	2	1	—1	—1	—1	34	76	62
עור ומוצריו	1	—4	6	—13	2	—13	—13	—13	36	80	64
גומי ופלסטיקה	2	3	9	—4	1	1	3	—2	38	71	71
כימיה ונפט	6	6	6	5	11	5	5	5	39	68	55
מוצרים מינרליים											
אל-מתכתיים	0	2	0	4	—1	3	8	—2	37	71	64
מתכת בסיסית	0	5	10	0	0	1	3	—2	37	74	68
מוצרי מתכת	3	9	8	9	1	5	9	1	38	78	63
מכוונות	4	9	19	—1	—2	4	0	8	39	70	61
חשמל ואלקטרוניקה	9	7	11	2	2	7	11	2	39	89	82
כלי הובלה	11	10	1	19	2	8	12	3	48	76	52
תעשיות שונות	5	—3	—14	9	2	—2	6	—9	40	75	71
סך הכול, ללא יהלומים	4.4	6.6	7.7	5.4	—0.2	2.4	4.6	0.1	39	76	65
יהלומים	6	..	—18	..	0	..	..	7	37	..	46
סך כל התעשייה	4.4	..	6.5	..	—0.2	..	..	0.2	38	..	64

(1) ראה הערה 1 בלוח י"ג-1.

ועליית הביקוש לתחליפי יבוא, בעקבות ההתייקרות היחסית ביבוא, את הייצור לשוק המקומי. ב-1979 תרמה ההוזלה היחסית ביבוא להחלשת הביקושים לתפוקה מייצור מקומי. בקבוצת הענפים שלפנינו היתה תופעה זו בולטת במיוחד; ולפי אומדן, אף ירדה תפוקתם המיועדת לשוק המקומי, וכל תוספת התפוקה נבעה מהרחבת היצוא. התפתחות זו משתקפת בשינויים היחסיים במחירים לצרכן והמחירים הסיטוניים של התפוקה התעשייתית לצריכה פרטית: ב-1978 עלו המחירים הסיטוניים יחסית פחות מהמחירים לצרכן, ואילו ב-1979 התהפך הגלגל, המחירים הסיטוניים עלו יחסית יותר. היתה איפוא הוזלה יחסית ביבוא, ומתח השיווק קטן. כאמור, מוסבר כל הגידול בייצור כהרחבת היצוא. בחינת ענפי המשנה מראה, שהיו גם כאלה, שסך כל התפוקה בהם ירד והיצוא גדל: כהלבשה עליונה היתה ירידה של כ-4 אחוזים בייצור ועלייה של 13 אחוזים ביצוא, באריגת כדים ירד הייצור בשיעור של כ-6 אחוזים והיצוא עלה כ-21 אחוזים. בשני הענפים היתה עלייה משמעותית בייצור ב-1978, וייחכן, שחלק מהיצוא שנעשה ב-1979 הוא מלאי שהצטבר בגלל ייצור יתר בשנה הקודמת.

ג. עץ ומינרלים אל-מתכתיים

הענפים הכוללים בקבוצה זו מייצגים, את רוב תוצרתם לשוק המקומי — חלק ניכר ממנה הינו תשומה לענף הבנייה. נתוני התוצר הנובע (גידול של אחוז אחד), הייצור התעשייתי בפועל¹¹ (גידול של כ-4 אחוזים) והפדיון במחירים קבועים (גידול של 7 אחוזים) בקבוצת ענפים זו אינם

לוח י"ג-5

שיעור השינוי השנתי הממוצע במחירים לצרכן ובמחירים הסיטוניים של תפוקת התעשייה לצריכה פרטית, 1977 עד 1979 (אחוזים)

1979		1978		1977		
מחירים לצרכן	מחירים סיטוניים	מחירים לצרכן	מחירים סיטוניים	מחירים לצרכן	מחירים סיטוניים	
75	81	54	43	40	38	מזון, משקאות וטבק
64	85	51	52	30	38	רהיטים ומוצרי עץ
62	67	50	45	29	38	הלבשה וטקסטיל
70	89	54	..	46	..	נייר והוצאה לאור
66	99	53	59	34	43	עור וגומי
78	82	51	68	30	36	כימיה
47	60	57	58	36	37	מתכת, מכונות וציוד חשמלי
45	63	102	80	47	39	כלי הובלה
67	78	53	64	41	45	שונות

(1) השינויים במחירים לצרכן חושבו על בסיס מדד מחיר תוצרת תעשייתית במדד המחירים לצרכן, ואילו השינויים במחירים הסיטוניים חושבו על בסיס מדד המחירים הסיטוניים של תפוקת התעשייה ליעדים מקומיים. כאשר הובאו בחשבון רק ענפי משנה (בתוך ענף ראשי) המייצרים תוצרתם לצריכה פרטית.
המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ותיכודי בנק ישראל.

¹¹ ניכינו ממדדי הענף את תעשית מוצרי חמר וסיד לבנייה. בענף משנה זה נרשמה עלייה של 50 אחוזים במספר השכירים, ורק 10 אחוזים בייצור התעשייתי.

מתיישבים אלה עם אלה: הגידול הכמותי במכירות והעלייה בתשומת העבודה (כ־5 אחוזים) מצביעים על כך, שהעלייה שנרשמה בייצור התעשייתי מוטה כלפי מטה. חיזוק להשערה זו מוצאים בנתוני תעשיית המלט: מדד הייצור התעשייתי גדל באחוז אחד, ואילו המכירות של ענף זה גדלו, במונחים ריאליים כ־13 אחוזים. נתון אחר, כמות המלט מייצור מקומי ששווקה¹² מצביע על גידול ריאלי של 6 אחוזים. אין זה סביר, שנמכר מלאי של מלט בהיקף כה נרחב — מלט ניתן לאחסון רק לתקופת זמן מוגבלת, ולכן יש להניח, שבפועל גדל ייצור המלט יותר מהמשתמע ממדד הייצור התעשייתי. את ההבדל שבין גידול הייצור בפועל לבין הגידול, המתחייב מהשימושים הסופיים, קשה להסביר. ייתכן, שהגברת הייצור בענף זה מעבר למתחייב, נובעת מציפיות להתרחבות גדולה של הבנייה, בעקבות היערכות צה"ל בנגב. כעץ היו המגמות מעורבות, ובסך הכול היתה יציבות בפעילות הענף. הייצור ליעדים המקומיים המשיך אמנם לגדול, אך תוך האטה ניכרת בהשוואה ל־1978. כחינת ענפי המשנה מראה, שבגרות לבניין היה, כצפוי, גידול — לאחר ירידה בשנים קודמות. בייצור רהיטים היתה ירידה מוחלטת, שנבעה, כנראה, בעיקר מהאטת הביקוש המקומי.

ד. גומי ופלסטיקה

צמצום הייצור בקבוצה זו נובע מן היעדים המקומיים. ביצוא היתה עלייה קלה. לירידת הייצור תרמה תעשיית מוצרי פלסטיקה. תפוקתו של ענף זה, שמשקלו בקבוצה הוא כ־60 אחוזים, ירדה בכ־3 אחוזים. רוב רובה של תפוקת תעשיית הפלסטיקה משמש תשומה לענפים אחרים. ענפים אלה הגבירו, כנראה, את קניית התשומות שלהם כ־1978, מתוך ציפייה להמשך ההאצה בייצור. הדבר משתקף בעלייה רבה בייצור פלסטיקה כ־1978. הירידה ב־1979 היא, אם כך, תוצאה של הצטברות מלאי של מוצרי פלסטיקה אצל מפעלים המשתמשים בס. מלבד זאת, ייתכן, שענף הפלסטיקה, וכן ענף מוצרי הגומי, נפגעו מן המיתון הפוקד את החקלאות (בענפים אלה כלולים מפעלים המיצרים צנורות גומי ופלסטיק למערכות השקיה ויריעות פוליאחילן לגידולי יצוא). הירידה בייצור צמיגים — ענף יצוא מובהק — נובעת מפגיעה קשה ביצואם; ענף זה נמצא בשפל בעולם כולו. העלייה הקלה, שנרשמה ביצוא קבוצת ענפי הגומי והפלסטיקה, נובעת איפוא מהגברת הייצוא בענפים שהביקוש המקומי לתפוקתם ירד. למרות ירידת הייצור בקבוצת הגומי והפלסטיקה, היתה כה עלייה, הן במספר השכירים והן בימי העבודה לשכיר, התופעה נשארת חסרת הסבר.

ה. כימיה ונפט

בכימיה הואץ הייצור. חלק הארי מתוספת התפוקה בענפי הכימיה מופנה ליצוא. השנה בולט היצוא של מוצרי כימיה בסיסית וחומרי הדברה וחיטוי, ואכן בשני ענפים אלה גדל הייצור באופן ניכר. הגידול בכימיה בסיסית נובע בחלקו מהכשלות השקעות בתעשייה הפטרוכימית — כ־1979 הוחל בייצור וביצוא של חומרים ארומטיים. התנודות בענף זיקוק הדלק מושפעות בעיקר מיצוא התזקינים. השנה היתה ירידה חריפה ביצוא זה ותפוקת בתי הזיקוק הצטמצמה בכ־10 אחוזים.

ו. מתכת בסיסית ומוצרי מתכת

בייצור מתכת בסיסית היתה יציבות, לאחר גידול ניכר כ־1978. רוב תפוקת הענף מיועד לשוק המקומי, וייתכן שאי הגידול כ־1979 נובע מייצור יתר כ־1978 מתוך ציפיות מופרזות להאצה בבנייה ובהשקעות. כחינת ענפי המשנה מראה האטה רבה בערגול ויציקת ברזל ופלדה. ירידה תלולה בייצור צינורות והמשך הגידול, תוך האטה בקצב, בייצור מתכות אל-ברזליות. הירידה

¹² המקור: חברת "נשר".

השינוי השנתי במחירים הסיטוניים של התפוקה התעשייתית לייצורים מקומיים,

לפי ענפים ראשיים, 1977 עד 1979

(אחוזים)

העלייה או הירידה (—) במשך השנה ¹			העלייה או הירידה (—) לעומת השנה הקודמת			
1979	1978	1977	1979	1978	1977	
117.5	49.1	49.7	79.0	53.2	38.6	סך כל התעשייה
124.8	75.9	65.5	100.3	77.6	44.8	מכרות ומחצבים
140.4	38.7	51.7	80.5	43.4	38.1	מוזון, משקאות וטבק
99.6	49.2	39.0	65.2	47.4	38.3	טקסטיל
77.6	43.0	41.1	67.6	44.8	38.0	הלבשה
118.7	43.6	43.6	78.4	48.9	37.0	עץ ומוצריו
119.1	32.4	41.6	66.8	31.9	43.7	נייר ומוצריו
98.3	63.3	—	80.7	—	—	דפוס והוצאה לאור ²
106.8	60.1	52.1	100.1	59.4	48.6	עור ומוצריו
140.0	45.6	41.8	93.0	45.8	36.4	גומי ופלסטיקה
120.2	48.4	54.0	77.3	58.3	37.0	כימיה ונפט
133.7	67.3	54.8	92.0	68.6	37.9	מוצרים מינרליים אל-מתכתיים
117.3	58.4	45.2	85.6	58.8	36.2	מתכת בסיסית
107.0	53.8	48.1	81.1	58.1	38.0	מוצרי מתכת
87.8	46.3	53.6	67.9	55.2	38.6	מכונות
108.5	55.9	61.1	77.7	67.0	40.2	חשמל ואלקטרוניקה
105.3	51.6	62.1	75.1	68.3	38.4	כלי הובלה
118.7	46.9	55.4	76.1	56.7	44.8	תעשיות שונות

(1) השינוי במשך השנה חושב על בסיס מדד המחירים של חודש דצמבר של השנה הנדונה, ושל ינואר של השנה שאחריה. לעומת ממוצע ינואר של השנה הנדונה, ודצמבר של השנה הקודמת.

(2) המדד לענף זה חושב לראשונה ב-1978.
המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

הנמשכת והמחריפה בייצור צינורות משקפת, בין השאר, שינוי טכנולוגי בתחום זה: מעבר הולך וגובר לשמוש בצינורות העשויים מחומרים פטרוכימיים (פ.ו.י.ס.). הגידול בייצור מתכות אל-ברזליות נובע בחלקו מהתרחבות הייצור לייצוא של מוצרי אלומיניום שונים. בייצור מוצרי מתכת היתה האצה אף כי יצוא הענף נפגע מהמשבר באיראן. כוללת ההאצה בענף המסגרות ובייצור מוצרי מתכת מבניים.

ז. מכונות ומוצרי חשמל ואלקטרוניקה

ייצור מכונות ירד בכאחוז לאחר גידול מרשים בשתי השנים הקודמות. חלק ניכר מתפוקת הענף מופנה ליצוא, וזה נפגע בחלקו מהמשבר באיראן. בייצור ליעדים המקומיים היתה האטה הנובעת מירידה ברכישת מכונות מייצור מקומי להשקעות בתעשייה ובחקלאות.

בייצור ציוד חשמלי ואלקטרוני היה גידול צנוע בהשוואה לשנה הקודמת. בקבוצה זו כלולים שני ענפי משנה, המייצרים מוצרי צריכה בני-קיימא: תעשיית כלי בית חשמליים ומכשירי רדיו וטלוויזיה. בשניהם גדל הייצור מאוד ב-1978, בעקבות התגברות רכישת מוצרים בני-קיימא מייצור מקומי. קיצבן של רכישות אלה הואט ב-1979, ולעומתן גבר היבוא של אותם מוצרים. הדבר משתקף בירידה בייצור מכשירי רדיו וטלוויזיה והאטה בייצור כלי בית חשמליים. ייתכן, שהעלייה הניכרת ביצוא מכשירי רדיו וטלוויזיה ב-1979, חרף ירידת הייצור מוסכרת ביצוא מלאי מהשנה הקודמת.

בייצור מכשירי קשר היתה עלייה ניכרת, הנובעת מהשקעות בתקשורת. ההשקעות בציוד מייצור מקומי בענף התקשורת גדלו בשנתיים האחרונות.

3. גורמי הייצור בתעשייה

בתשומת ימי עבודה למעשה ובמספר המועסקים חל השנה גידול בשיעור רב — 4.6 ו-3.5 אחוזים, בהתאמה¹³, לעומת גידול של 1.8 ו-0.2 אחוזים ב-1978. התפתחות זו מפתיעה לנוכח ההאטה, שחלה בגידול הייצור התעשייתי ב-1979. התפוקה ליום עבודה עלתה בפחות מאחוז אחד. (מאז ראשית העשור גדלה תפוקה זו בממוצע שנתי של כ-5 אחוזים). לדבר אין הסבר מניח את הדעת: את הגידול במספר המועסקים היה אפשר להסביר בהתנהגותם של ענפי תעשייה, שהגבירו את ייצורם ב-1978 באופן כולט ושמתוך ציפייה להמשך ההאצה הגדילו את מספר מועסקיהם¹⁴. אולם הסבר זה אינו מתיישב עם העובדה שבענפים אלה גם גדל מספר ימי העבודה למועסק, שהרי הגדלת מספר המועסקים מעבר למתחייב היתה צריכה להשתקף דווקא בירידת תשומת העבודה למועסק.

קצב גידולו של מלאי ההון התעשייתי¹⁵ התייצב בשנתיים האחרונות ברמה של 5 אחוזים. השינוי הנגזר בפירון הכולל של הייצור התעשייתי הוא 0.6 אחוזים — שיעור גידול נמוך מהממוצע הרב שנתי. עם זאת, נראה, שנכלמת הירידה הרצופה בנצילות ההון בתעשייה, תופעה הנמשכת מאז 1972. על הגורמים, שהביאו לירידה בנצילות ההון התעשייתי כבר דובר בהרחבה¹⁶. ההשקעות הגדולות שנעשו, חרף ההאטה בגידול הייצור התאפשרו הודות לזמינות האשראי

¹³ מסקרי כוח-אדם מתקבלים שיעורי גידול גבוהים עוד יותר: 8.2 אחוזים כתשומת העבודה ו-5 אחוזים במספר המועסקים.

¹⁴ כימייה, מכרות ומחצבים, גומי ופולסטיקה, נייר, עץ, מתכת בסיסית ומוצרי חשמל ואלקטרוניקה.

¹⁵ שיעורי הגידול של מלאי ההון התעשייתי, המובאים בפרק זה, שונים מאלה המופיעים בפרק "ההשקעות". השיעורים המובאים כאן נגזרים מסדרת מלאי הון ב-18 ענפי תעשייה, המבוססת בעיקר על אומדני השקעות של סקרי התעשייה, שאינם בהכרח תואמים לאומדני ההשקעות בתעשייה של החשבונות הלאומיים. הברלים נוספים נובעים מכך, שמלאי ההון בענפי התעשייה כולל גם אומדן לרכב ושמינחים תחלות חיים ספציפיות לציוד בענפי התעשייה השונים.

¹⁶ ראה פרק "ההשקעות" בדו"חות בנק ישראל 1976, 1977 וגם בדו"ח זה.

המוכוון שינתן במסגרת החוק לעידוד השקעות הון. הסכסוך הגלום באשראי זה, הנובע משיעור ריבית נומינלי נמוך וקבוע, גדל מאוד עם התעצמות תהליך האינפלציה, מאז 1973. כך נהנו שירותי ההון בתעשייה מסכסוך ניכר, שעה שגורם הייצור המשלים – העבודה – לא זכה בו. הסכסוך המפלה גרם להתפתחותן של שתי תופעות: לירידה בנצילות ההון¹⁷ ולהעדפת הרחבת הייצור באמצעות תהליכי ייצור עתירי הון. כפי שנראה, התרכזה התפתחות זו בענפים שהגבירו את היצוא שלהם: כדי לבדוק אם אופיינה הגברת הייצור לשם יצוא התרחבות מואצת בגורמי הייצור, מוינו ענפי התעשייה לשתי קבוצות: קבוצת ענפי היצוא והקבוצה המשלימה¹⁸.

החבר, שבקבוצת ענפי היצוא גדל היצוא בתקופה 1972 עד 1979 כמעט פי שלושה או בשיעור שנתי ממוצע של 16 אחוזים, בעוד שבשאר הענפים היה גידול היצוא המצטבר כ-3 אחוזים בשיעור שנתי ממוצע. הגידול המצטבר של מדד הייצור היה 50 אחוזים בקבוצת היצוא ו-37 אחוזים בקבוצה המשלימה, והוא היה מלווה בעלייה במלאי ההון בשיעור של 67 אחוזים ו-38 אחוזים בשתי הקבוצות, בהתאמה.

לשון אחר: בקבוצה המשלימה גדלו התפוקה ומלאי ההון בקצב דומה, ואילו בקבוצת היצוא היה קצב גידולו השנתי של ההון גבוה בכ-1.5 אחוזים משיעור גידול התפוקה. מדד "נצילות" ההון מראה את שיעור גידול ההון המתחייב מהרחבת התפוקה, כהנחה שעתירות ההון בכל ענף השתמרה, יחסית לגידול ההון בפועל. בקבוצת היצוא היתה במדד זה ירידה רצופה: כ-1979 היו רק 84 אחוזים מההון מנוצלים יחסית לשנת הבסיס. בעצם, גלום בירידה זו בנצילות גם מעבר לתהליכי ייצור עתירי הון בכל אחד מענפי היצוא. בקבוצה המשלימה היתה, לעומת זאת, ירידה בנצילות עד שנת 1976, ומאז 1977 היא שבה ועלתה חזרה כמעט לרמת שנת הבסיס. נראה שבמקרה זה ירידת המדד משקפת במידה רבה, ירידה בנצילות, והיא נובעת, לפחות בחלקה, מהאטה בביקושים המקומיים לתפוקה התעשייתית. ההתאוששות בביקושים המקומיים, שהחלה כ-1977 וגברה כ-1978, מתבטאת בעלייה בנצילות, אם כי ייתכן, שעלייה זו היא גם פרי הכשלת השקעות. הרחבת הייצור לשם יצוא נעשתה אפוא במסלול עתיר הון, והדבר משתקף בהתפתחות היחסית של מוצקים ותשומת עבודה: בקבוצת היצוא היה גידול רצוף במספר השכירים בתקופה 1972 עד 1979: שיעור הגידול המצטבר של מספר השכירים הגיע ל-27 אחוזים ואילו ימי עבודה למעשה עלו בשיעור של 13 אחוזים בלבד. בקבוצה המשלימה, הגם שמספר השכירים עלה מהר יותר מתשומת העבודה, קטן בהרבה הפער בין שניהם: בין 1972 ל-1979 גדל מספר השכירים כ-7 אחוזים וימי עבודה לא גדלו. התפוקה לשכיר בקבוצת היצוא גדלה בשיעור אטי הרבה יותר מאשר בקבוצה המשלימה.

כך אנו מגיעים למסקנה, שמסלול הפיתוח עתיר ההון בתעשיות היצוא היה מלווה בירידת עתירות התעסוקה ובגידול אטי, יחסית בפריור לעובר, והוא גרם, באופן פרדוקסלי, לגידול בביקוש לעובדים מעל ומעבר לביקוש לעבודה. דבר זה משתקף גם בהתפתחות השכר שעלה מעבר לעלייה הממוצעת של השכר בתעשייה בתקופה זו.

¹⁷ מדד נצילות ההון היחסית המובא בלוח י"ג-7 מתקבל מחלוקת מדד ההון המתחייב מהייצור התעשייתי במדד ההון בפועל. ההון המתחייב נאמד על ידי חיזוי מלאי ההון בענפי התעשייה הראשיים כ-1972. בהתאם לגידול הייצור בכל אחד מהם: את מלאי ההון המתחייב מגדלים כאשר מדד הייצור המצטבר גדל מעבר לרמה הגבוהה ביותר שכבר הושגה במדד הצטבר. גלומה, כאן הנחה על קביעות היחס הון תוצר ברמה של ענפי התעשייה הראשיים, ושהשקעות שנועדו להחליף גרט נעשות גם בשנים שבהן הייצור אינו מתרחב. כדי לציין שמגמת התפתחות הנצילות המתקבלת מחישוב זה, דומה לזו המתקבלת מחישוב נצילות אלטרנטיבי שנעשה בפרק "ההשקעות".

¹⁸ הקריטריון למיון זה היה אחוז היצוא בסך התפוקה: בקבוצת ענפי היצוא נכללו כל הענפים, שאחוז היצוא בתפוקתם גדל בין השנים 1972 ו-1979. שאר הענפים, שבהם אחוז היצוא בתפוקה נשאר יציב, או ירד, נכללו בקבוצה המשלימה. בקבוצת ענפי היצוא נכללו הענפים: מכרות ומחצבים, גומי ופלסטיקה, כימיה, מתכת כסיסית, מוצרי מתכת, מוצרי חשמל ואלקטרוניקה, מכונות, כלי הובלה ותעשיות שונות. בקבוצה המשלימה נכללו ענף המזון, טקסטיל והלבשה, עץ, מוצרי עור, נייר ודפוס ומינרלים אל מתכתיים.

לוח י"ג-7

גורמי הייצור בתעשייה והניצולת היחסית של מלאי ההון התעשייתי

(מדדים : 1972 = 100)

שעור השינוי השנתי המוצע (אחוזים)	1979	1978	1977	1976	1975	1974	1973	
								סך התעשייה
5.2	142.9	134.8	125.7	118.3	113.6	110.4	105.3	1. הייצור התעשייתי ¹
10.1	195.7	180.0	165.4	142.5	113.9	109.6	94.7	2. היצוא התעשייתי ¹
—	24.2	23.1	23.0	21.1	17.5	17.4	16.2	3. משקל היצוא בתפוקה (אחוזים)
6.4	154.0	147.0	140.4	133.8	125.2	116.5	108.2	4. מלאי ההון בפועל ²
—	89.3	89.6	87.9	88.7	91.3	94.0	96.8	5. הניצולת היחסית ³ של מלאי ההון (אחוזים)
0.7	105.0	101.0	101.4	102.4	100.7	98.9	98.4	6. ימי עבודה למעשה
1.6	111.5	111.1	105.7	103.4	103.5	104.0	102.9	7. פריין ⁴
2.2	116.6	112.8	110.6	108.5	105.5	104.7	101.7	8. שכירים
—1.4	90.1	89.5	91.7	94.5	95.5	94.5	96.7	9. ימי עבודה לשכיר
2.9	122.5	119.5	113.6	109.0	107.7	105.4	103.5	10. תפוקה לשכיר
48.8	1,609.0	909.1	555.7	776.1	253.4	179.6	125.8	11. שכר ליום עבודה

ענפי יצוא⁵

6.0	150	140	132	124	120	113	103	1. הייצור
16.0	282	256	231	189	143	130	100	2. היצוא
—	32	31	30	26	20	20	17	3. משקל היצוא בתפוקה (אחוזים)
7.5	167	159	147	137	127	117	109	4. מלאי ההון בפועל
—	84	85	86	90	93	94	95	5. הניצולת היחסית של מלאי ההון (אחוזים)
1.7	113	105	104	105	107	100	96	6. ימי עבודה למעשה
3.5	127	120	115	113	113	110	101	7. שכירים
—1.6	89	88	90	93	94	91	95	8. ימי עבודה לשכיר
2.4	118	117	115	110	106	103	102	9. תפוקה לשכיר
51.5	1,835	956	586	384	250	180	129	10. שכר ליום עבודה

ענפים אחרים

4.6	137	130	120	113	108	109	107	1. הייצור
3.2	124	110	108	102	88	91	95	2. היצוא
—	16	15	16	16	15	15	16	3. משקל היצוא בתפוקה (אחוזים)
4.7	138	133	133	130	123	115	107	4. מלאי ההון בפועל
—	97	97	90	87	89	94	99	5. הניצולת היחסית של מלאי ההון (אחוזים)
—0.1	99	98	100	100	95	98	100	6. ימי עבודה למעשה
1.0	107	106	107	104	98	100	102	7. שכירים
—1.0	93	92	93	96	97	98	98	8. ימי עבודה לשכיר
3.6	128	123	112	109	110	109	105	9. תפוקה לשכיר
43.1	1,430	818	504	357	250	177	123	10. שכר ליום עבודה

- (1) ראה הערה 1 ללוח י"ג 3.
 (2) מבוסס על ממוצע של מלאי ההון בתחילת השנה ובסופה.
 (3) הסכר שיטת החישוב של ניצולת ההון מוכא בסוף הפרק.
 (4) הגדרת הפריון זהה להגדרתו בלוח י"ג 1.
 (5) להגדרת ענפי היצוא — ראה הערה מס' 18 בטקסט.